Ministerstwo
Klimatu i Środowiska

Sekretarz Stanu
Sławomir Ćwik

DNR-WNF.0500.55.2026.AS
4570054.19233667.15484491
Warszawa, 12-11-2026

# Odpowiedź na interpelację

**Autor interpelacji:** posłanka Daria Gosek-Popiołek
**Temat**: w sprawie dochodzenia zwrotu dofinansowania od beneficjentów programu „Czyste Powietrze", którzy działali w dobrej wierze i mogli zostać poszkodowani przez działania wykonawców
**Sygnatura**: K10INT19835
**Data**:24.09.2026 r.

**Pan**
**Włodzimierz Czarzasty**
Marszałek Sejmu RP

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację dotyczącą dochodzenia zwrotu dofinansowania od beneficjentów programu „Czyste Powietrze" (dalej: Program) przedstawiam informacje.

Odpowiedzi przygotowano z wykorzystaniem informacji przekazanych przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (dalej: NFOŚiGW), opracowanych również na podstawie danych otrzymanych od wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej (dalej: wfośigw lub wojewódzkie fundusze), oraz przepisów ustawy z dnia 8 października 2026 r. o pomocy beneficjentom - osobom fizycznym poszkodowanym w związku z realizacją Programu Priorytetowego „Czyste Powietrze".

Program jest wdrażany przez NFOŚiGW we współpracy z wojewódzkimi funduszami. NFOŚiGW odpowiada za prowadzenie Programu i współpracę z wfośigw, w tym za monitorowanie jego realizacji, sprawozdawczość, kontrolę i audyt. Umowy o dofinansowanie są natomiast zawierane przez beneficjentów z właściwymi wfośigw. Wojewódzkie fundusze rozpatrują wnioski, zawierają i rozliczają umowy, wypłacają środki oraz podejmują działania dotyczące dochodzenia należności wynikających z tych umów.

**1. Czy Ministerstwo Klimatu i Środowiska stoi na stanowisku, że beneficjent programu „Czyste Powietrze", który działał w dobrej wierze, nie posiada specjalistycznej wiedzy technicznej oraz powierzył realizację przedsięwzięcia profesjonalnemu wykonawcy, powinien ponosić pełną odpowiedzialność finansową za błędy popełnione przez tego wykonawcę?**

Ministerstwo Klimatu i Środowiska (dalej: MKiŚ) dostrzega, że w niektórych przypadkach beneficjenci Programu mogli działać w dobrej wierze i opierać się na wiedzy oraz działaniach profesjonalnych wykonawców. Jednocześnie obowiązujące przepisy i postanowienia umów o dofinansowanie nakładają na beneficjentów odpowiedzialność za prawidłową realizację i rozliczenie przedsięwzięcia.

Odpowiedzią na przypadki, w których nieprawidłowości powstały z przyczyn niezależnych od beneficjentów, jest ustawa z 8 października 2026 r. Ustawa określa zasady pomocy beneficjentom, którzy z przyczyn niezależnych od siebie, w szczególności z przyczyn leżących po stronie wykonawcy albo osoby trzeciej, nie wykonali lub nienależycie wykonali zobowiązania wynikające z umowy o dofinansowanie i z tego powodu są zobowiązani do zwrotu należności.

6 listopada 2026 r. Senat przyjął ustawę bez poprawek. Ustawa zostanie skierowana do podpisu Prezydenta RP. Zgodnie z jej art. 13 wejdzie ona w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

**2. Jakie kryteria są obecnie stosowane przez wojewódzkie fundusze ochrony środowiska przy ustalaniu, czy nieprawidłowość powstała z winy beneficjenta, czy też z winy wykonawcy?**

Wojewódzkie fundusze analizują każdą sprawę indywidualnie. Podstawę oceny stanowią w szczególności zgromadzona dokumentacja, wyniki kontroli, wyjaśnienia beneficjenta i innych uczestników procesu oraz postanowienia właściwej umowy o dofinansowanie. Analizowane są okoliczności powstania nieprawidłowości, zakres odpowiedzialności beneficjenta oraz ewentualny udział wykonawcy albo innych podmiotów uczestniczących w realizacji przedsięwzięcia.

Obecnie nie obowiązują odrębne ustawowe kryteria, które pozwalałyby wojewódzkiemu funduszowi automatycznie i ostatecznie przypisać odpowiedzialność wyłącznie wykonawcy albo beneficjentowi. Rozstrzygnięcie o popełnieniu przestępstwa przez wykonawcę lub osobę trzecią należy do właściwych organów postępowania karnego, a ostatecznie do sądu.

Zgodnie z art. 5 ustawy z 8 października 2026 r. prawomocne skazanie wykonawcy lub osoby trzeciej za przestępstwo, którego skutkiem było niewykonanie albo nienależyte wykonanie umowy o dofinansowanie, wyłączy z mocy prawa odpowiedzialność beneficjenta wobec właściwego funduszu za spłatę należności. Na równi ze skazaniem ustawa traktuje prawomocne orzeczenie o warunkowym umorzeniu postępowania karnego oraz prawomocne umorzenie postępowania z powodu niepoczytalności sprawcy. Wyłączenie nastąpi w zakresie, w jakim beneficjent nie odzyskał od wykonawcy lub osoby trzeciej kwoty odpowiadającej należności.

**3. Czy przed wydaniem decyzji lub wezwaniem do zwrotu środków badany jest stopień zawinienia poszczególnych uczestników procesu, w szczególności wykonawcy, który przygotowywał dokumentację i realizował inwestycję?**

Przed podjęciem działań dotyczących dochodzenia zwrotu środków wojewódzkie fundusze analizują dostępny materiał dotyczący realizacji przedsięwzięcia. W zależności od okoliczności sprawy uwzględniają między innymi wyjaśnienia beneficjenta i wykonawcy oraz wyniki przeprowadzonych kontroli.

Obecnie obowiązujące regulacje nie przewidują szczególnego mechanizmu ustawowego, który zwalniałby beneficjenta z obowiązku zwrotu środków wyłącznie na podstawie jego twierdzenia o zawinieniu wykonawcy. Ustawa z 8 października 2026 r. przewiduje natomiast możliwość zawieszenia spłaty należności, tymczasowego wstrzymania jej dochodzenia oraz, po uzyskaniu prawomocnego rozstrzygnięcia określonego w art. 5 ustawy, wyłączenia odpowiedzialności beneficjenta za spłatę należności.

**4. Ile spraw dotyczących zwrotu środków z programu „Czyste Powietrze" znajduje się obecnie w toku, w których beneficjenci wskazują, że źródłem nieprawidłowości były działania, zaniedbania lub błędy wykonawców?**

Na podstawie informacji przekazanych przez wojewódzkie fundusze nie jest możliwe ustalenie dokładnej liczby takich spraw. Poszczególne wfośigw prowadzą ewidencję według różnych kryteriów, a część z nich nie wyodrębnia tej kategorii spraw w swoich systemach informatycznych.

Zgodnie z informacją od NFOŚiGW wojewódzkie fundusze wykazały łącznie 1 542 sprawy, w których zgłoszono lub zidentyfikowano możliwe nieprawidłowości związane z działaniami wykonawców albo pełnomocników. Liczby tej nie można utożsamiać z liczbą postępowań dotyczących zwrotu środków, które pozostają obecnie w toku, ani z liczbą prawomocnie potwierdzonych przypadków popełnienia przestępstwa przez wykonawców.

Dane obejmują różne kategorie spraw, w tym nierozliczone zaliczki, rozwiązane umowy, sprawy zgłoszone organom ścigania oraz przypadki ustalone według niejednolitych kryteriów. Ponadto część postępowań karnych i sądowych nie została jeszcze zakończona.

**5. Czy Ministerstwo Klimatu i Środowiska planuje wydanie wojewódzkim funduszom wytycznych dotyczących szczególnego traktowania spraw beneficjentów, którzy mogą zostać objęci rozwiązaniami przewidzianymi w przyjętym przez Radę Ministrów projekcie ustawy?**

NFOŚiGW monitoruje sytuację beneficjentów Programu oraz współpracuje z wojewódzkimi funduszami w celu zapewnienia spójnego podejścia do jego realizacji.

Po wejściu w życie ustawa wprowadzi konkretne instrumenty pomocy dla beneficjentów poszkodowanych przez wykonawców. Jej przepisy będą stanowiły bezpośrednią podstawę działań podejmowanych przez właściwe wojewódzkie fundusze.

**6. Czy do czasu zakończenia procesu legislacyjnego możliwe jest wstrzymanie lub zawieszenie działań zmierzających do odzyskania środków od beneficjentów, wobec których istnieją przesłanki wskazujące, że mogli zostać poszkodowani przez wykonawców?**

**7. Czy obecnie obowiązujące przepisy pozwalają wojewódzkim funduszom na odstąpienie od podejmowania działań windykacyjnych lub ich zawieszenie w przypadku wystąpienia szczególnie uzasadnionych okoliczności wskazujących na brak winy beneficjenta?**

Pytania 6 i 7 dotyczą tego samego zagadnienia, dlatego odpowiedź na nie jest wspólna.

Obowiązujące przepisy nie dają podstaw do powszechnego i automatycznego wstrzymania, zawieszenia albo zaniechania dochodzenia należności wyłącznie na podstawie twierdzenia beneficjenta, że nieprawidłowość powstała wskutek działania, zaniedbania lub błędu wykonawcy albo pełnomocnika. Każda sprawa wymaga indywidualnej analizy jej stanu faktycznego i prawnego.

Możliwość zastosowania określonych rozwiązań zależy w szczególności od charakteru należności, okoliczności sprawy, obowiązujących przepisów oraz postanowień umowy o dofinansowanie. Oceny tej dokonuje właściwy wojewódzki fundusz, który zawarł umowę z beneficjentem.

Po wejściu w życie ustawy beneficjent będzie mógł złożyć do właściwego funduszu wniosek o zawieszenie spłaty należności, jeżeli zostanie wszczęte postępowanie karne dotyczące przestępstwa związanego z realizacją umowy o dofinansowanie, popełnionego na jego szkodę przez wykonawcę albo osobę trzecią. Do wniosku trzeba będzie dołączyć dokument potwierdzający wszczęcie tego postępowania.

Jeżeli właściwy fundusz uzyska informację o zawiadomieniu o popełnieniu takiego przestępstwa, będzie mógł tymczasowo wstrzymać dochodzenie należności do czasu złożenia prawidłowego wniosku o zawieszenie jej spłaty albo uzyskania informacji o odmowie wszczęcia postępowania karnego. Zawieszenie spłaty i tymczasowe wstrzymanie dochodzenia należności nie będą jednak przerywały naliczania odsetek.

**8. Czy osoby, wobec których już prowadzone są postępowania związane ze zwrotem środków, będą mogły skorzystać z rozwiązań przewidzianych w projektowanej ustawie, jeżeli ustalone zostanie, że zostały poszkodowane przez wykonawców i działały w dobrej wierze?**
**9. Czy Ministerstwo analizuje możliwość zastosowania zasady proporcjonalności w sprawach, w których stwierdzona nieprawidłowość ma charakter formalny lub redakcyjny, nie skutkuje zawyżeniem kwoty dofinansowania ani nie prowadzi do powstania szkody po stronie Skarbu Państwa lub funduszy ochrony środowiska?**

Pytania 8 i 9 dotyczą powiązanych zagadnień, dlatego odpowiedź na nie jest wspólna.

Ustawa przewiduje cztery formy pomocy:

- zawieszenie spłaty należności;
- tymczasowe wstrzymanie dochodzenia należności;
- wyłączenie odpowiedzialności za spłatę należności;
- umorzenie należności w całości albo w części, rozłożenie jej spłaty na raty lub odroczenie terminu spłaty.

Przepisy ustawy będą stosowane również do objętych jej zakresem postępowań karnych wszczętych i niezakończonych prawomocnym orzeczeniem sądu przed dniem jej wejścia w życie. Czynności podjęte wcześniej w postępowaniach dotyczących dochodzenia należności zachowają ważność.

Sam fakt, że wobec beneficjenta prowadzone jest już postępowanie dotyczące zwrotu środków, nie wykluczy skorzystania z rozwiązań przewidzianych w ustawie. Zastosowanie konkretnej formy pomocy będzie zależało od spełnienia ustawowych warunków i okoliczności indywidualnej sprawy.

MKiŚ dostrzega również potrzebę indywidualnej oceny charakteru stwierdzonych nieprawidłowości. Ocena powinna uwzględniać ich wpływ na prawidłowość wydatkowania środków publicznych i realizację celu Programu. Istotne jest w szczególności ustalenie, czy nieprawidłowość doprowadziła do nienależnej wypłaty środków albo powstania szkody finansowej.

Ustawa umożliwi także właściwemu wojewódzkiemu funduszowi, na wniosek beneficjenta znajdującego się w trudnej sytuacji życiowej, odroczenie terminu spłaty należności, rozłożenie jej na raty albo umorzenie w całości lub w części, jeżeli zostaną spełnione

przesłanki określone w art. 7 ustawy. O sposobie rozpatrzenia takiego wniosku będzie decydował zarząd właściwego wojewódzkiego funduszu.

**10. Czy Ministerstwo Klimatu i Środowiska dostrzega ryzyko, że dalsze dochodzenie zwrotu środków od osób działających w dobrej wierze, przy jednoczesnym procedowaniu ustawy mającej chronić właśnie takich beneficjentów, może prowadzić do podważenia zaufania obywateli do państwa i realizowanych przez nie programów publicznych?**

MKiŚ dostrzega znaczenie utrzymania zaufania obywateli do państwa i programów publicznych, w tym programu „Czyste Powietrze".

Dlatego celem ustawy jest zapewnienie pomocy beneficjentom, którzy z przyczyn od siebie niezależnych, w szczególności z przyczyn leżących po stronie wykonawcy albo osoby trzeciej, nie wykonali lub nienależycie wykonali zobowiązania wynikające z umowy o dofinansowanie.

Przyjęte rozwiązania mają służyć zarówno ochronie beneficjentów poszkodowanych przez nierzetelnych wykonawców, jak i dochodzeniu odpowiedzialności od podmiotów, które doprowadziły do powstania nieprawidłowości. Niezależnie od pomocy udzielonej beneficjentowi właściwy wfośigw będzie uprawniony do dochodzenia od wykonawcy kwoty odpowiadającej części należności wypłaconej bezpośrednio temu wykonawcy, wraz z odsetkami określonymi w ustawie.

**11. Czy Ministerstwo zamierza zwrócić się do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie o ponowną analizę opisanej sprawy pod kątem rzeczywistego podmiotu odpowiedzialnego za stwierdzoną nieprawidłowość oraz zasadności kontynuowania działań zmierzających do odzyskania środków od beneficjentki?**

Stronami umowy o dofinansowanie są beneficjent oraz właściwy wfośigw. MKiŚ nie jest stroną tej umowy, dlatego nie rozstrzyga o wynikających z niej prawach i obowiązkach ani nie prowadzi indywidualnych postępowań dotyczących realizacji i rozliczenia dofinansowania.

Informacje przedstawione w interpelacji są zbyt ogólne, aby możliwe było jednoznaczne zidentyfikowanie opisanej sprawy oraz odniesienie się do jej indywidualnych okoliczności.

Zasadne jest zatem, aby Pani Poseł przekazała otrzymaną korespondencję do właściwego wfośigw albo wskazała taki sposób działania osobie zgłaszającej sprawę. Pozwoli to właściwemu wojewódzkiemu funduszowi zidentyfikować umowę, przeanalizować zgromadzoną dokumentację i odnieść się do okoliczności konkretnej sprawy.

Proszę o przyjęcie wyjaśnień.

Z wyrazami szacunku

Sławomir Ćwik
Sekretarz Stanu
Ministerstwo Klimatu i Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/

**Do wiadomości:**

Departament Spraw Parlamentarnych w KPRM